

2. Горенко Л. Робота баяніста над музичним твором. Київ : Муз.Україна, 1982.
3. Костогриз О. М. Методика викладання гри на баяні (акордеоні). Початковий етап навчання. Київ, 2004.
4. Корчевна О. С. Формування виконавської культури баяніста та основні методико-педагогічного досвіду. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського.

Погорелова Ольга,
викладачка Лубенської мистецької школи
(м.°Лубни)

ПІДГОТОВКА ДО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ: ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИЙ ЕТАП РОБОТИ НАД МУЗИЧНИМ ТВОРОМ

***Анотація.** У статті розглянуто психологічні аспекти публічного виступу в процесі навчання юних музикантів та методи подолання сценічного хвилювання, подано теоретичний аналіз проблем емоційної саморегуляції музично-виконавської діяльності учнів музичних спеціальностей.*

***Ключові слова:** публічний виступ, сценічне хвилювання, психологічна підготовка.*

Публічний виступ – важливий момент у творчому житті виконавця, підсумок тривалої роботи митця над твором. З самого початку навчання учень повинен звикати до того, що виступ – це серйозна справа, за яку він несе відповідальність перед слухачем, перед автором твору, перед самим собою і перед своїм педагогом, і разом з тим це – свято, найкращі хвилини його життя, коли він може отримати величезне художнє задоволення. Те, що засвоєно дитиною на певному етапі його розвитку, повинно бути без втрат або з мінімальними втратами, представлено на сцені.

Процес психологічної підготовки до виступу, як і сам виступ вимагають великої фізичної витривалості. Психологічна установка легко формується у дошкільному віці, дещо гірше – у дітей до 11 років. У 12-13 років вона, як правило, знижується. У 15-17 років психіка, в більшості випадків, стає більш стійкою, процес виховання фізичної витривалості знову набуває оптимальні можливості для тренувань у цьому напрямку.

У зв'язку з цим зростає значущість педагога, який, крім творчого наставництва, повинен вплинути на позитивне ставлення до публічних виступів, закласти основи сценічної культури, допомогти учневі у виборі засобів психологічної підготовки до концерту. Виступи на заходах навчального плану (академконцертах) з психологічної точки зору наближаються до концертів, але, як правило, на перший план виходять суворі академічні вимоги, посилені, нажаль, страхом перед комісією і боязню отримати низький бал за виконання.

Залучення музикантів-початківців до публічних виступів у концертних умовах, не обтяжених екзаменаційними вимогами, більшою мірою сприяє їх творчому зростанню і пробуджує в них бажання виступати. Якщо в першому випадку робота побудована виключно на виконанні обов'язкових творів, передбачених навчальним планом, то у другому – спрямована на участь у концертах з вільною програмою, що є кращим засобом активізації творчості майбутніх музикантів.

Очікування виступу і саме виконання музичних творів перед публікою створюють таке психологічне перевантаження, яке дорівнює стресовій ситуації. У подібні моменти процеси в корі головного мозку не можуть стримувати збудження; поведінка стає метушливою, увага розосереджується, рівень стресостійкості знижується, емоційне напруження зростає і стає не завжди адекватно ситуації.

Розглянемо методичні поради стосовно зниження сценічного хвилювання:

1. Не заперечуйте свій страх.

Хвилювання – це захисний механізм. Сприймайте його як додатковий виклик і мотивацію і зрозумійте, що це абсолютно нормально. Спробуйте взяти максимум із цього стану. Високий рівень адреналіну дозволить вам краще встановити контакт з аудиторією та бути під час виступу більш енергійним. Страх перед виступом властивий усім. Головне – не доводити хвилювання до стану паніки. І пам'ятайте, що будь-які спроби повністю витиснути переживання лише примножують їх.

2. Визначте природу страху.

Правильно поставлений діагноз – половина успіху на шляху до лікування. Знайдіть причину своїх страхів. Чому виступи перед аудиторією вас так лякають? Може, вся справа у ваших спогадах, дитячих травмах або негативному досвіді? Чи ви боїтеся того, що про вас подумують люди? А що, якщо ви патологічно боїтеся зробити помилку, тому що кожен невдачу сприймаєте як катастрофу? Щоб контролювати емоції, потрібно з'ясувати, що їх провокує. Чітке усвідомлення проблеми дозволить розробити стратегію виходу зі стресової ситуації та план подолання внутрішніх страхів.

3. Подивіться на себе збоку.

Спробуйте записати себе на відео. Зруйнують четверту стіну та уявіть, що за об'єктивом знаходиться ваш потенційний глядач. Спробуйте записати свій виступ від початку до кінця. Ваша мета – звикнути до камери та почати спокійніше себе перед нею почувати. Проаналізуйте. Зрозумійте, над чим треба попрацювати. Головне – не ставтеся до себе занадто критично. Будьте готові до того, що вам не сподобається. Особливо, якщо ви робите це вперше. Пам'ятайте, що виступати завжди непросто. Навіть досвідченим професіоналам.

4. Скажіть «так» практиці.

Частіше виступайте перед аудиторією будь-якого складу та чисельності, набирайтеся досвіду, звикайте та вчіться на своїх помилках. Тут працює пряма пропорційна залежність: чим більше ви будете виступати, тим краще вам це буде вдаватися. Все як завжди: успіху можна досягти лише

шляхом роботи та тренувань. І навіть якщо практика не приведе вас до досконалості, вона точно забезпечить вам відчуття впевненості. Перетворіть умовну сцену на зону комфорту – і ви будете там на своїй території.

5. Змиріться з тим, що ви не бездоганні.

Як і всі інші. Часто фобія публічних виступів зумовлена страхом помилитися на очах у всіх. І цей страх лише збільшує шанси таки зробити помилку. Працюйте над умінням швидко виходити з ситуацій, коли сталася технічна помилка. Для цього потрібно вміти починати грати з будь якого такту твору. Коли страхи непропрацьовані, ми не заглиблюємося в них, а тільки уникаємо. А коли ми сміливо дивимося страху в очі – він розчиняється.

6. Виявлення потенційних помилок.

Для виявлення можливих помилок можна скористатися таким прийомом: в повільному темпі зіграти твір. Простежити за якістю виконання, за тим, щоб ніде не виникало м'язових затискачів і дихання залишалось рівним.

7. Готуйтеся, готуйтеся та ще раз готуйтеся.

Впевненість виникає тоді, коли все під контролем. А на імпровізацію можна сподіватися лише за умови, якщо ви бездоганно володієте матеріалом. Зрозумійте, що збоку страх сприймається як природне, властиве кожній людині явище. А легка вразливість вам точно не завадить. Головне – не дозволяйте фобіям перешкоджати професійному розвитку та впливати в цілому на ваше соціальне життя. Публічний виступ – це живий процес. Це завжди щось нове та дивовижне.

8. Будьте готові до того, що аудиторія ваш виступ сприйме зовсім по-різному. Якщо хтось буде у захваті, то точно знайдуться й ті, кому зовсім не сподобається. Незалежно від того, як ви виступите.

Використання вище наведених методичних порад по зменшенню концертного хвилювання сприяє тому, що хвилювання переходить на новий рівень і переростає в творче натхнення, тобто під час виконання до

музиканта приходять легкість і свобода рухів. Захопленість виконавською процесом, творчими завданнями, художніми образами музичного твору допомагає юному виконавцю направити своє хвилювання в потрібне русло.

Одним з найважливіших факторів успішного виступу є активізація слуху. Творча робота над твором вимагає багато уваги, ініціативи, фантазії, вона важче, ніж механічне тренування. Тому для успішного виступу учня слід привчати його слухати себе з перших кроків, стежити за розвитком цього вміння на всіх щаблях його музичної освіти. Зосереджене вслуховування, постановка конкретних художньо-звукових завдань, активний, тонкий, диференційований контроль можуть бути головними помічниками в підготовці до майбутнього публічного виступу.

Виступ на конкурсі будь-якого рівня – це можливість продемонструвати свої знання і вміння, публічно заявити про себе, а також отримати підтвердження своїм здібностям. Дипломи, отримані на конкурсах, допомагають учням порівняти свої успіхи з досягненнями інших конкурсантів. Важливо, що на конкурсних виступах юний музикант ще і спілкується з учнями з інших шкіл, ділиться своїм досвідом виступів, набуває нових друзів і однодумців. Це впливає на позитивні зміни, які відбуваються з обдарованою дитиною, – підвищується самооцінка, з'являється впевненість у своїх силах, а також сильна мотивація до продовження занять.

Підготовка до виступу вимагає великих зусиль і серйозного ставлення. При цьому потрібно врахувати, що сам конкурс або концерт – це лише одна сторона багатогранної роботи з дітьми. Після виступу слід проаналізувати гру, якщо були невдачі – спробувати знайти причину цього, обов'язково відзначити позитивні моменти, обмінятися думками. Такий аналіз допоможе в подальшій роботі.

Добре організована концертно-конкурсна діяльність сприяє розвитку обдарованості учнів, формує інтерес до публічних виступів, стимулює учнів продовжувати навчання в класі і готує їх до свідомого вибору професії.

Отже, значення концертної діяльності в розвитку юного музиканта важко переоцінити. В ході підготовки до неї важливо визначити шляхи вирішення проблем виконавської і емоційної готовності до творчої публічної діяльності, виробити прийоми поведінки на сцені. В ході освітньої діяльності педагог вирішує проблему надання допомоги дитині у виробленні алгоритму поліпшення самопочуття музиканта при підготовці і в процесі самого виступу.

Список використаних джерел

1. Білоус^оВ.^оП. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». К., 2005. 20^ос.
2. Лабінцева^оЛ.^оП. Концертна діяльність як показник виконавської майстерності музикантів // *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття»*. Київ, 2014. С.^о297-303 // URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4841/1/L_Labinceva_16_10_14_konf_I_M.pdf
2. Лабінцева^оЛ.^оП. Концертний виступ як особливий вид музично-виконавської діяльності // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2010. №^о1. С.^о215-216. // URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2010_1_56

Погрібняк Анна,
викладачка Комунального закладу
«Заводська дитяча мистецька школа»
(с. Заводське)

КОРИФЕЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СТИЛЮ.

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

Анотація. В статті окреслюються питання важливості збереження архітектурних пам'яток України на прикладі Будинку Полтавського